

На основу члана 7. став 2. алинеја 7, члана 9. став 1. алинеја 2. Закона о друштвима за осигурање („Службени гласник Републике Српске“, број: 17/05, 01/06, 64/06, 74/10, 47/17 и 58/19), члана 93. став 1. тачке ц) и д), а у вези са чланом 10. став 5. Закона о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности („Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 13/24) и члана 18. став 1. тачка 2. Статута Агенције за осигурање Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број: 2/15, 76/16, 89/19 и 35/21), Управни одбор Агенције за осигурање Републике Српске, на сједници од 25. децембра 2024. године, д о н и о
ј е

ПРАВИЛНИК
о поступку процјене ризика од прања новца и
финансирања терористичких активности

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет правилника

Члан 1.

Овим правилником прописује се поступак процјене ризика од прања новца и финансирања терористичких активности, фактори ризика које обвезник треба размотрити при процјени ризика од прања новца и финансирања терористичких активности који су повезани са појединачним пословним односом и трансакцијом, те начин провођења мјера поједностављене и појачане дубинске анализе клијента, односно прописују се:

- 1) минимум активности обвезника на спречавању прања новца и финансирања терористичких активности,
- 2) правила организације, управљање и одговорност органа, функција и других запослених код обвезника,
- 3) начин провођења мјера идентификације и праћења трансакција и активности клијента,
- 4) поступак процјене ризика цјелокупног пословања и појединачне процјене ризика и
- 5) управљање издвојеним или посебним ризицима који су карактеристични за пословни модел, производе или услуге обвезника.

Употреба појмова и скраћеница

Члан 2.

(1) Појмови који се користе у овом правилнику имају значење као у Закону о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности и на основу њега донесеним подзаконским актима.

(2) Поједини појмови и скраћенице који се користе у овом правилнику, а нису обухваћени прописима наведеним у ставу 1. овог члана, имају сљедеће значење:

- 1) **Агенција** - Агенција за осигурање Републике Српске,
- 2) **Органи обвезника** - управни одбор и највише руководство обвезника,

3) **Управни одбор** је орган обвезника у складу са Законом о привредним друштвима Републике Српске,

4) **Највише руководство** представљају лица која воде и организују пословање обвезника и одговорна су за законитост рада,

5) **Закон о СПН/ФТА** - Закон о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности („Службени гласник Босне и Херцеговине“, број 13/24),

6) **ФОО** - Државна агенција за истраге и заштиту, Финансијско обавјештајно одјељење,

7) **СПН/ФТА** - Спречавање прања новца и финансирања терористичких активности,

8) **Уговарач осигурања** је лице које уговара, односно закључује осигурање у своју корист или корист другог лица и који се обавезује осигуравачу (друштву за осигурање) плаћати премију осигурања,

9) **Корисник осигурања** је физичко или правно лице којем припада накнада из осигурања,

10) **Осигураник** је лице чији се живот осигурава, лице о чијем доживљењу или смрти зависи исплата осигуране суме,

11) **Клијент добровољног пензијског фонда** подразумјева физичко и правно лице које закључује уговор о чланству у фонду, односно уговор о пензијском плану, те уплатилац пензијских доприноса за члана фонда,

12) **Пословни однос** је пословни, професионални или комерцијални однос који је повезан са професионалним активностима обвезника и од којег се у вријеме његовог успостављања очекује да садржи елемент трајности,

13) **Клијент обвезника** је лице (уговарач осигурања, корисник осигурања, осигураник, клијент добровољног пензијског фонда), које успоставља или већ има успостављен пословни однос код обвезника или обавља трансакцију, лице у чије име или корист се успоставља пословни однос или обавља повремена трансакција и лице које обавља трансакције путем различитих врста посредника,

14) **Ризик** представља интензитет и вјероватноћу појаве прања новца и финансирања терористичких активности и ширења оружја за масовно уништење, а односи се на ниво ризика који постоји прије примјене мјера ублажавања ризика,

15) **Пристап заснован на процјени ризика** је пристап у којем органи обвезника и обвезник утврђују, процјењују и разумију ризике од прања новца и финансирања терористичких активности којима је изложен обвезник, те предузимају мјере за спречавање прања новца и финансирања терористичких активности које су пропорционалне тим ризицима,

16) **Фактори ризика** представљају варијабле које, саме по себи или у комбинацији, могу повећати или умањити ризик који представља одређени појединачни пословни однос или повремена трансакција,

17) **Инхерентни ризик** представља ниво ризика прије смањења ризика,

18) **Резидуални ризик** представља ниво ризика који преостаје након смањења ризика,

19) **Ризик у настајању** представља ризик који никад прије није био утврђен или постојећи ризик који се значајно повећао,

20) **Извор средстава** представља поријекло средстава укључених у пословни однос или повремену трансакцију што подразумијева и начин стицања тих средстава која се користе у

пословном односу (нпр. лична примања, кредитна средства, поклони, наслеђство, штедња и сл.),

21) **Извор имовине** представља поријекло укупне имовине клијента,

22) **Процјена ризика од прања новца и финансирања терористичких активности у Босни и Херцеговини** је свеобухватна анализа ризика на нивоу државе коју доносе надлежни органи,

23) **Програм за процјену ризика** је интерни акт којим обвезник идентификује, процјењује и смањује ризик од ПН/ФТА, одређује ниво ризика групе клијената или појединачног клијента, њихово географско подручје рада, пословни однос, трансакције, производе или услуге, начин њиховог пружања клијенту, нова технолошка достигнућа у вези са могућом злоупотребом, у сврху прања новца и финансирања терористичких активности, а чији су саставни дио политике и процедуре ради ефикасног управљања ризиком,

24) **Повремена трансакција** је трансакција која се не обавља у оквиру успостављеног пословног односа,

25) **Сложена и необична трансакција** је она трансакција која је већа у односу на очекивање обвезника с обзиром на сазнања о клијенту, пословном односу или категорији којој клијент припада или има необичан или неочекиван узорак у поређењу са уобичајеном активношћу клијента или узорком трансакција који је повезан са сличним клијентима, производима или услугама.

Обвезник примјене

Члан 3.

(1) Обвезник примјене одредаба овог правилника је:

1) друштво за осигурање које има дозволу за обављање послова животног осигурања,

2) посредник и заступник у осигурању, који се бави дјелатношћу посредовања односно заступања у осигурању при закључивању уговора о животном осигурању и другим осигурањима повезаним са улагањем, са изузетком заступника у осигурању који се бави дјелатношћу заступања у животном осигурању у име и за рачун друштва за осигурање и

3) друштво за управљање добровољним пензијским фондовима.

(2) При обављању послова животног осигурања, других осигурања повезаних са улагањем и добровољног пензијског осигурања, обвезник поступа у складу са Законом о СПН/ФТА и на основу њега донесеним подзаконским актима, овим правилником и другом регулативом која уређује ову област, те обезбјеђује да се цјелокупно пословање обавља у складу са истима.

(3) Одредбе овог правилника примјењују сви обвезници из става 1. овог члана, док смјернице за анализу и процјену ризика у примјени овог правилника (у даљем тексту: смјернице) примјењује обвезник на којег се тај дио смјернице односи, имајући у виду специфичне околности у вези са ризиком клијента, ризиком производа, услуге или трансакције, географским ризиком и ризиком начина успостављања и одвијања пословног односа.

II ОРГАНИЗАЦИЈА, УПРАВЉАЊЕ, ОДГОВОРНОСТ

Организација, управљање и одговорност органа обвезника

Члан 4.

(1) Органи обвезника су дужни да успоставе адекватне механизме за борбу против прања новца, финансирања терористичких активности и ширења оружја за масовно уништење, у свим организационим јединицама обвезника и у свим пословним линијама.

(2) Органи обвезника дужни су да промовишу интегритет овлашћеног лица и висок ниво стандарда корпоративног управљања у комуникацији са запосленим код обвезника.

(3) Органи обвезника су дужни да обезбиједу успостављање и провођење система интерних контрола које ће обезбиједити да се програм из члана 11. овог правилника у потпуности проводи у пракси, те да редовно прате и провјеравају примјењивост и ефикасност успостављених свеобухватних контрола.

(4) Процедуре обвезника треба да буду ефикасне и да обухватају редовне поступке за одговарајући и успјешан надзор од стране највишег руководства обвезника, системе интерних контрола, интерну ревизију, подјелу овлашћења и одговорности, едукацију запослених и остале сегменте који су у уској вези са специфичностима обвезника.

(5) За провођење политика и процедура обвезника програмом обвезника морају бити јасно утврђена овлашћења и одговорности за носиоце активности, организационе дијелове или функције, највише руководство, остало руководство и друге запослене обвезника.

(6) У случају када је обвезник члан финансијске или неке друге групације, органи обвезника, поред одговорности за усклађеност прописаних политика и процедура за управљање ризиком са законом и подзаконским актима, имају и одговорност за контролу усклађености са политикама и процедурама усвојеним на нивоу групације.

Овлашћена лица

Члан 5.

(1) Управни орган обвезника, односно гдје је примјенљиво, директор, дужан је да на руководном нивоу именује овлашћено лице и једног или више замјеника овлашћеног лица. Овлашћена лица морају да испуњавају услове за именовање прописане Законом о СПН/ФТА.

(2) Обвезник из члана 3. овог правилника је дужан сразмјерно величини, врсти, обиму и сложености послова које обавља процијенити број запослених потребних за обављање послова спречавања прања новца и финансирања терористичких активности, те осигурати услове и средства за обављање ових послова.

(3) Обвезник је дужан да овлашћеном лицу обезбиједи:

1) овлашћења да изда налог свим запосленима за провођење мјера, радњи и поступака из Закона о СПН/ФТА, прописа и програма, те да о томе извјештава органе обвезника,

2) потпуни и директни приступ подацима, информацијама и документацији потребној за обављање послова из његове надлежности,

3) непосредну везу са органима обвезника и

4) да благовремено прима извјештаје о значајним, неуобичајеним и сумњивим трансакцијама и активностима клијената.

(4) За обвезника који има четири или мање запослених, уколико није именовано, овлашћеним лицем сматра се овлашћени законски заступник.

(5) Обвезник из члана 3. овог правилника је дужан обезбједити присуство овлашћеног лица приликом обављања непосредног надзора и осигурати да овлашћено лице пружи информације за несметано вршење посредног и непосредног надзора.

Обавезе и одговорности овлашћених лица

Члан 6.

(1) Овлашћено лице одговорно је за извршавање сљедећих задатака:

1) обезбјеђује, прати и координише активности обвезника у циљу усклађености пословања са одредбама из Закона о СПН/ФТА и подзаконских прописа,

2) врши процјену адекватности програма, политика и процедура и процјену ризика најмање једном годишње и органима обвезника даје приједлоге за њихово ажурирање или унапрјеђење,

3) полугодишње извјештавање органа обвезника о поступању обвезника и усклађености са захтјевима за спречавање прања новца и финансирања терористичких активности као и активностима које су предузете против откривених сумњивих клијената,

4) обезбјеђује исправно и благовремено функционисање линија извјештавања,

5) учествује у дефинисању и измјенама оперативних процедура и у припремама интерних одредби које се тичу спречавања и откривања прања новца и финансирања терористичких активности,

6) учествује у изради смјерница за провођење контроле повезане са откривањем и спречавањем прања новца и финансирања терористичких активности,

7) учествује у успостављању и развоју информатичке подршке у вези с активностима које се односе на откривање и спречавање прања новца и финансирања терористичких активности обвезника,

8) у своје активности укључује и елементе за интерну провјеру одговорности запослених који су занемарили своје дужности у овој области,

9) сачињава за органе обвезника приједлоге за унапређење система за откривање и спречавање прања новца и финансирања терористичких активности и даје приједлоге за отклањање уочених слабости и недостатака,

10) пружа подршку у активностима које проводи интерна ревизија обвезника, и

11) учествује у припреми професионалне обуке и програма обуке за запослене у области спречавања и откривања прања новца и финансирања терористичких активности.

(2) Замјеник овлашћеног лица дужан је да извршава све задатке из става 1. овог члана у одсуству овлашћеног лица, али и да извршава и све друге задатке прописане Законом о СПН/ФТА и подзаконским прописима.

Обука запослених код обвезника

Члан 7.

(1) Обвезник из члана 3. овог правилника је дужан да обезбиједи континуирану годишњу обуку свих запослених који су обухваћени програмом за спречавање прања новца и финансирања терористичких активности. Садржај ове обуке мора обухватити најмање сљедеће теме из области која је предмет овог правилника:

- 1) законске обавезе обвезника и обавезе из других прописа,
- 2) програм, политике и процедуре обвезника,
- 3) детаљне елементе политике “упознај свог клијента”,
- 4) опасности и типологије од прања новца и ризици за обвезника и личне одговорности запослених,
- 5) могућности и слабости финансијских институција у спречавању прања новца и финансирања терористичких активности и ширења оружја за масовно уништење,
- 6) одговорности и овлашћења овлашћеног лица и замјеника овлашћеног лица обвезника и
- 7) систем интерних контрола.

(2) Периодичност и теме обуке из става 1. овог члана, обвезник треба да прилагоди реалним потребама својих одређених организационих дијелова, функција и/или запослених. Ради правовременог усклађивања са новим захтјевима и упознавања са новим појавама, као и одржавања већ стеченог знања и искустава својих запослених обвезник је дужан да успостави програм редовне обуке.

(3) У одлучивању о потребама, врсти и обиму обуке из ст. 1. и 2. овог члана обвезник је дужан да прилагоди обим и садржај обуке зависно од тога да ли се ради о новим запосленима који имају директни контакт са клијентима, запосленима који раде са новим клијентима, запосленима који контролишу да ли је рад обвезника усклађен за захтјевима Закона о СПН/ФТА и других прописа.

(4) Путем програма обуке обвезник је дужан да осигура да сви релевантни запослени у потпуности разумију важност и потребе за што успјешнијим провођењем политике “упознај свог клијента” и да такво разумијевање буде кључ успеха у њиховом провођењу.

(5) План годишње обуке из члана 54. став 3. Закона о СПН/ФТА, обвезник је дужан да достави Агенцији до 15. априла за текућу годину.

Линије извјештавања

Члан 8.

(1) Обвезник из члана 3. овог правилника је дужан да донесе процедуре за интерно извјештавање надлежних органа о прописаним трансакцијама, сумњивим средствима и сумњивим клијентима. Линије за извјештавање, унутар организације обвезника, морају бити јасно дефинисане.

(2) Систем извјештавања мора да омогући адекватну комуникацију, размјену информација и сарадњу на свим организационим нивоима, те да обезбиједи благовремене, тачне и довољно детаљне информације које су неопходне за ефикасно управљање ризиком.

(3) Успостављени систем извјештавања код обвезника, осим редовног извјештавања, треба да омогући и благовремено информисање органа обвезника о утврђеним недостацима у систему за спречавање прања новца и финансирања терористичких активности, предузетим корективним мјерама и роковима утврђеним за њихово отклањање.

(4) Информације и подаци о сумњивим трансакцијама, средствима и активностима клијената које обвезник доставља Државној агенцији за истраге и заштиту - Финансијско обавјештајном одјељењу морају бити тачне, потпуне, правовремене, сажете и довољне за даље поступање.

Интерна контрола и ревизија

Члан 9.

(1) Обвезник из члана 3. овог правилника дужан је да у оквиру својих редовних активности које предузима ради ефикасног управљања ризиком од прања новца, финансирања терористичких активности и ширења оружја за масовно уништење, примјерено величини и природи посла, успостави интерну контролу кроз цијелу организациону структуру, на свим нивоима, код свих функција и у свим пословним линијама, те да је прилагоди промјенама у организацији и пословном окружењу.

(2) Обвезник из члана 3. став 1. т. 1) и 3) овог правилника је дужан најмање једном годишње обезбиједити независну интерну ревизију процјене система спречавања прања новца, финансирања терористичких активности и ширења оружја за масовно уништење, примјерено величини и природи посла.

(3) Обвезник из члана 3. став 1. тачка 2) овог правилника је дужан обезбиједити независну интерну ревизију процјене система спречавања прања новца, финансирања терористичких активности и ширења оружја за масовно уништење, када им закон или подзаконски акти који уређују њихову дјелатност прописују обавезу успостављања функције интерне ревизије или када обвезник или надзорни орган обвезника процјени да је, имајући у виду величину и природу посла, то потребно.

(4) Усклађеност пословања обвезника са захтјевима Закона о СПН/ФТА и прописа треба да буде предмет независне процјене од стране функције интерне ревизије код обвезника, што укључује процјену адекватности политика, процедура, мјера, радњи и поступака обвезника.

(5) Интерна ревизија обвезника је дужна проводити редовну процјену процеса и система управљања ризиком у пословању обвезника како би се обезбиједило да се овај ризик на одговарајући начин идентификује, мјери, односно процјењује, прати, анализира и контролише, да се о истом адекватно извјештава, те да се предузимају одговарајуће мјере за његово ограничавање и ублажавање.

Екстерна ревизија

Члан 10.

(1) Обвезник из члана 3. став 1. т. 1) и 3) овог правилника је дужан да са независним ревизорским друштвом уговори обављање ревизије за оцјену усклађености пословања са захтјевима за спречавање прања новца и финансирања терористичких активности и ширења оружја за масовно уништење.

(2) У циљу испуњења својих задатака и обавеза независни ревизор, везано за спречавање прања новца, финансирање терористичких активности и ширење оружја за масовно уништење, дужан је дати оцјену:

- 1) провођења законских и других прописаних обавеза обвезника,
- 2) провођења програма, политика и процедура,
- 3) придржавања правилима управљања ризиком,
- 4) адекватности обављања послова контролних функција,
- 5) адекватности информационог система,

б) благовремености, правилности, тачности и потпуности извјештавања надлежних органа
и

7) адекватности и ефикасности система интерних контрола у вези управљања ризиком.

(3) Ревизију оцјене усклађености пословања са захтјевима за спречавање прања новца и финансирања терористичких активности и ширења оружја за масовно уништење може обављати исти независни ревизор који обавља ревизију финансијских извјештаја.

(4) Уговор са независним ревизором се закључује на начин и у роковима дефинисаним прописима којима се уређује ревизија финансијских извјештаја.

(5) Након обављене ревизије усклађености пословања са захтјевима за спречавање прања новца и финансирања терористичких активности и ширења оружја за масовно уништење, независни ревизор је дужан сачинити извјештај о извршеној ревизији. Извјештај треба да обухвати налазе и оцјене ефикасности обвезника по свим питањима из става 2. овог члана.

(6) Извјештај о извршеној ревизији из става 5. овог члана обвезник је дужан доставити Агенцији у року прописаном за достављање извјештаја о обављеној ревизији финансијских извјештаја.

(7) Независни ревизор дужан је у писаној форми, без одгађања обавијестити Агенцију и органе обвезника о:

1) утврђеним незаконитостима или чињеницама и околностима везаним за спречавање прања новца и финансирања терористичких активности и ширења оружја за масовно уништење, које могу на било који начин угрозити даље пословање обвезника,

2) тежем кршењу интерних аката,

3) значајнијој слабости у функционисању система интерних контрола и

4) чињеницама које би могле довести до неусклађености пословања обвезника са захтјевима за спречавање прања новца и финансирања терористичких активности и ширења оружја за масовно уништење.

(8) Достава података Агенцији из става 7. овог члана не сматра се кршењем обавезе ревизора о чувању повјерљивих информација која произлази из прописа који уређују област ревизије или из уговора.

(9) Агенција може од екстерног ревизора захтијевати додатна образложења у вези са обављеном ревизијом, као и провјеру извјештаја о обављеној ревизији од стране другог екстерног ревизора, ако постоје разлози за сумњу у истинитост, исправност и потпуност мишљења датог у том извјештају. Трошак провјере извјештаја о обављеној ревизији од стране другог екстерног ревизора сноси обвезник.

III ИНТЕРНИ АКТИ

Програм, политике и процедуре

Члан 11.

(1) Обвезник из члана 3. овог правилника је дужан да усвоји и примјењује одговарајуће интерне акте и успостави контролне поступке којима ће, ради ефикасног управљања ризиком, обухватити све радње и мјере за спречавање и откривање прања новца, финансирања терористичких активности и ширења оружја за масовно уништење, а које су дефинисане

Законом о СПН/ФТА, подзаконским актима донесеним на основу истог, укључујући и Процјену ризика од прања новца и финансирања терористичких активности у Босни и Херцеговини.

(2) Обвезник из члана 3. овог правилника је дужан да донесе програм за провођење активности из члана 1. овог правилника чији саставни дио чине политике и процедуре.

(3) Одредбе програма као и све политике и процедуре обвезник је дужан да у потпуности проводи у свим организационим јединицама обвезника и у свим пословним линијама.

(4) Актима из става 1. овог члана обвезник је дужан да обезбиједи високе етичке и професионалне стандарде одговорних запослених и ефикасно спречавање могућности да буду злоупотребљени у сврху прања новца или финансирања терористичких активности или ширења оружја за масовно уништење, били тога свјесни или не.

(5) Обвезник из члана 3. овог правилника је дужан да обезбиједи примјену аката из става 1. овог члана, утврђивањем одговарајућих поступака и система интерних контрола.

Садржај програма, политика и процедура

Члан 12.

(1) Обавезни дио програма из члана 11. овог правилника су политике и процедуре којима се уређују слjedeћи сегменти:

- 1) процјена ризика и прихватљивост клијента,
- 2) идентификација и верификација идентитета клијента,
- 3) праћење пословних односа и трансакција и
- 4) управљање ризиком.

(2) Политике и процедуре за провођење програма из члана 11. став 1. овог правилника се морају заснивати на процјени ризика и примјени принципа „упознај свог клијента“.

(3) Политике и процедуре морају бити усвојене од стране надлежног органа обвезника.

(4) Обвезник је дужан политикама и процедурама дефинисати циљеве, процесе, обим и начин рада система спречавања прања новца и финансирања терористичких активности и ширења оружја за масовно уништење. Политикама и процедурама обвезник је дужан нарочито да дефинише:

- 1) прихватљивост клијената, као и да пропише свеобухватне процедуре за провођење те политике,
- 2) методологију процјене ризика клијента и стварног власника, географског поријекла, пословног односа и трансакције,
- 3) мјере идентификације клијента и праћења активности клијента и трансакција на начин и под условима одређеним Законом о СПН/ФТА,
- 4) методологију процјене ризика цјелокупног пословања,
- 5) мјере и радње које ће се предузимати према клијентима с којима није успостављен пословни однос, али за које се обављају повремене трансакције,
- 6) мјере и радње које ће предузимати у циљу провођења циљаних финансијских санкција (рестриктивних мјера),
- 7) производе или услуге које обвезник неће пружати клијентима одређене категорије ризика,

8) предузимање појачаних мјера за управљање ризицима и ублажавање ризика тамо гдје је идентификован високи ниво ризика,

9) предузимање поједностављених мјера за управљање ризицима и отклањање ризика тамо гдје је идентификован низак ниво ризика,

10) управљање издвојеним или посебним ризицима који су карактеристични за пословни модел, производе или услуге обвезника,

11) именовање овлашћеног лица и његових замјеника, положај истих у организационој структури обвезника, овлашћења и одговорности овлашћеног лица и његовог замјеника,

12) заштиту од неовлашћеног одавања података о лицима из тачке 11) овог става и других поступака који могу утицати на несметано вршење њихових дужности,

13) одговарајући поступак утврђивања и провјере услова при заснивању радног односа и ангажовању лица ван радног односа код обвезника, који учествују у провођењу Закона о СПН/ФТА и донесених подзаконских прописа, као и поступак даље провјере тих услова током трајања радног односа/ангажмана,

14) овлашћења и одговорности свих запослених код обвезника који учествују у провођењу Закона о СПН/ФТА и донесених подзаконских прописа,

15) поступак анонимног интерног пријављивања кршења одредби Закона о СПН/ФТА и подзаконских прописа, укључујући вођење евиденција и дефинисање активности које ће обвезник предузимати по извршеним анонимним пријавама,

16) моделе управљања ризиком од прања новца и финансирања терористичких активности и ширења оружја за масовно уништење,

17) начине и моделе управљања усклађеношћу пословања обвезника са одредбама из Закона о СПН/ФТА и донесених подзаконских прописа,

18) успостављање одговарајућих линија извјештавања унутар обвезника, као и линија извјештавања према надлежним институцијама,

19) чување, приступ и располагање подацима, информацијама и документацији прикупљеној у складу са Законом о СПН/ФТА и подзаконским прописима,

20) начин вођења и садржај евиденција прикупљених података,

21) стручно оспособљавање и обуку запослених код обвезника и

22) обављање интерне и екстерне ревизије система спречавања прања новца и финансирања терористичких активности и ширења оружја за масовно уништење, када је то примјерено величини и природи посла обвезника.

(5) Политике, процедуре и контролни поступци морају бити сразмјерни величини обвезника, врсти, обиму и сложености послова које обавља обвезник.

IV МЈЕРЕ ИДЕНТИФИКАЦИЈЕ И ПРАЋЕЊА

Утврђивање и провјера идентитета клијента

Члан 13.

(1) Обвезник из члана 3. овог правилника дужан је да проведе детаљне и свеобухватне мјере идентификације клијената. Ове мјере ће зависити од категорије ризика у коју се сврстају

поједини клијенти и производи или услуге које ће клијенти користити. У зависности од ових категорија обвезник ће применијени пропорционалне мјере идентификације клијената. Мјере идентификације могу бити: поједностављене, редовне и појачане.

(2) Поступак идентификације се проводи приликом успостављања пословних односа. Међутим, да би се осигурало да су документи још увијек важећи и релевантни, обвезник је дужан да проводи редовне прегледе и ажурирање прикупљених докумената.

(3) Обвезник мјере идентификације и праћења из ст. 1. и 2. овог члана, проводи и током трајања пословног односа са клијентом на основу процјене ризика или када се промијене релевантне околности у вези са клијентом, у свим случајевима када се обављају значајне трансакције, када се појављују значајне промјене у начину на који клијент користи производе, услуге обвезника, када обвезник значајно мијења стандарде за документовање идентитета или трансакција клијента или када је то у обавези урадити на основу одредби Закона о СПН/ФТА.

(4) Код успостављања пословних односа са новим клијентима, као и у случајевима из ст. 2. и 3. овог члана, обвезник је дужан да изврши верификацију клијентовог идентитета користећи поуздане и независне изворе докумената, података или информација.

(5) Верификација идентитета клијента се мора завршити прије успостављања пословног односа или извршења трансакције. Изузетно, обвезник може верификацију извршити у току успостављања пословног односа ако је то неопходно, како не би дошло до прекида уобичајеног пословања и у случају гдје је идентификован низак ризик. У тим случајевима поменути поступци проводе се што је прије могуће након првог контакта.

(6) Изузетно од става 5. овог члана обвезник може успоставити пословни однос под условом да постоје одговарајући заштитни механизми који осигуравају да клијенти или неко у њихово име не спроводи трансакције док није постигнута потпуна усклађеност са Законом о СПН/ФТА прописаним захтјевима о идентификацији и праћењу.

Обавезе код идентификације клијента

Члан 14.

(1) Обвезник из члана 3. овог правилника дужан је да утврди и верификује идентитет клијента на основу докумената, података или информација прикупљених из поузданих и независних извора, као и докумената који су прописани другим одговарајућим прописима. Обвезник је дужан да приликом обављања мјера идентификације прикупи све податке прописане Законом о СПН/ФТА. Посебну пажњу обвезник треба да посвети нерезидентним клијентима као и новим клијентима који нису физички присутни приликом успостављања пословног односа, односно у поступку обављања трансакције.

(2) Обвезник из члана 3. ст. 1 и 2. овог правилника дужан је да, осим за клијента уговарача осигурања, утврди и провјери идентитет код корисника осигурања који је одређен као посебно именовано физичко или правно лице или друга лица која имају правни интерес чим корисник буде идентификован.

(3) У случајевима када обвезник сазна да нема довољно информација о неком постојећем клијенту дужан је да предузме хитне мјере и прикупи информације, односно дужан је да одмах и на најбржи могући начин изврши верификацију измјењених идентификационих података.

(4) Обвезник је дужан да за идентификацију клијента и сваки појединачни производ пропише стандарде о врсти потребне документације и временском периоду за чување те документације, а најмање у складу са Законом о СПН/ФТА.

(5) Обвезник не може успоставити пословни однос, нити обављати пословање са клијентом који инсистира на његовој анонимности или који се приликом идентификације користи лажним именом, даје нетачне идентификационе податке и кривотворену документацију. У оваквим случајевима обвезник је дужан сачинити забиљешку о пословном контакту са клијентом и доставити пријаву ФОО, у складу са Законом о СПН/ФТА.

(6) Ако би спровођење мјера идентификације и праћења изазвало сумњу код клијента да обвезник спроводи радње и мјере ради достављања података ФОО, обвезник је дужан да обустави предузимање тих радњи и мјера и о томе састави службену забиљешку у писменој форми, коју одмах и без одлагања треба доставити ФОО.

(7) Приликом провођења редовних и појачаних мјера идентификације обвезник је дужан да изврши провјеру докумената, као и провјеру да ли клијент са којим успоставља пословни однос заиста постоји, да ли је на регистрованој адреси и да ли заиста обавља наведене пословне активности.

(8) Захтјеви према клијентима треба да буду дефинисани у зависности од категорије ризика у коју је клијент разврстан, тако да се за клијенте ниског ризика проводи поједностављени поступак идентификације и праћења, за клијенте за средњим ризиком редован поступак идентификације и праћења, те за клијенте са високим ризиком појачане мјере идентификације и праћења.

(9) Активности редовног праћења не могу се повјерити трећем лицу.

Утврђивање и провјера идентитета стварног власника клијента

Члан 15.

(1) У циљу испуњавања обавеза прописаних Законом и подзаконским прописима, обвезник је дужан провјерити идентитет клијента и идентитет стварног власника клијента на основу поузданих и независних информација и података у складу са Законом о СПН/ФТА.

(2) Обвезник је дужан да утврди и провјери идентитет стварног власника клијента, које непосредно или посредно има у својини или контролише клијента правно лице, тако да у сваком тренутку зна власничку и управљачку структуру клијента и да зна ко су стварни власници клијента, укључујући предузимање мјера потребних за разумијевање природе пословања клијента, власничке и контролне структуре клијента када је клијент привредно друштво, друго правно лице и са њиме изједначен субјект.

(3) Приликом провјере идентитета стварног власника правног лица, обвезник минимално предузима сљедеће кораке:

1) захтијева од клијента податке о стварном власнику;

2) документује добијене податке и информације и

3) предузима све мјере потребне за провјеру добијених података и информација у складу са Законом о СПН/ФТА и подзаконским прописима.

(4) Обвезник је дужан да својим политикама и процедурама пропише које ће информације и податке сматрати поузданим и независним у сврху идентификације и праћења стварног власника.

Обавезе код идентификације стварног власника клијента

Члан 16.

(1) Обвезник може да користи податке о стварним власницима увидом у непосредни регистар стварних власника, односно регистар који воде надлежни органи државе сједишта или други јавни регистар, у мјери у којој им је то доступно, узимајући у обзир да употреба информација из регистра стварног власништва сама по себи у потпуности не испуњава њихову обавезу предузимања одговарајућих мјера на основу процјене ризика ради утврђивања и провјере идентитета стварног власника.

(2) Обвезник предузима додатне кораке за идентификацију и провјеру стварног власника, посебно ако је ризик повезан са пословним односом већи или ако обвезник није сигуран да су лица наведена у регистру крајњи стварни власници.

(3) Захтјев у погледу идентификације и предузимања свих потребних и разумних мјера за провјеру идентитета стварног власника клијента односи се само на физичко лице које је крајњи власник клијента и/или физичко лице које има право да битно утиче на доношење одлука органа управљања привредним друштвом и/или прима, управља или расподјељује имовину за одређену намјену. Међутим, у циљу испуњавања обавеза прописаних одредбама из Закона о СПН/ФТА, обвезник треба да предузме и разумне мјере за разумијевање власничке и контролне структуре клијента.

(4) Мјере које је обвезник дужан предузети како би разумио власничку и контролну структуру клијента требају бити довољне за разумно увјеравање о ризику повезаном са различитим нивоима власништва и контроле. Обвезник се посебно мора увјерити да: власничка и контролна структура клијента није неоправдано сложена или нетранспарентна или сложена или нетранспарентна власничка и контролна структура има легитиман правни или економски разлог.

(5) Како би испунио своје обавезе прописане Законом о СПН/ФТА, обвезник је дужан обавијестити ФОО одмах и без одлагања, уколико, између осталог не може да идентификује и верификује стварног власника клијента, као и уколико постоји сумња да власничка и контролна структура клијента упућује на сумњу и/или ако имају разлоге посумњати да су новчана средства имовинска корист остварена незаконитом активношћу или да су повезана са финансирањем тероризма.

Верификација идентитета клијента и стварног власника

Члан 17.

(1) Потврду, односно верификацију прикупљених података и информација о клијенту и стварном власнику клијента, обвезник обезбјеђује увидом и прибављањем документације у којој су наведени подаци и информације о клијенту и стварном власнику клијента или на други начин прописан Законом о СПН/ФТА.

(2) Приликом идентификације лица из члана 14. и 15. ст. 1. и 2. овог правилника обвезник је дужан да прибави оригинал или овјерену копију документације у којој су наведени прикупљени подаци и информације о клијенту и стварном власнику клијента, или да сачини копију исте увидом у оригинал или овјерену копију, којом се сматра и електронски документ.

(3) Уколико лице из члана 14. става 2. овог правилника није одређено по имену, односно називу, обвезник је дужан прибавити онај обим информација који ће бити довољан за утврђивање његовог идентитета, односно идентитета стварног власника тог корисника и то

најкасније у тренутну исплате осигуране суме, односно остваривања права по основу откупа, преднајма или залагања полисе осигурања.

(4) Уколико је обвезник приликом провођења мјера идентификације сачинио копију идентификационог документа дужан је на копији, у папирном или електронском облику, обезбиједити податке о времену када је идентификација извршена, те име, презиме и потпис запосленог који је извршио идентификацију.

Редовне мјере идентификације и праћења

Члан 18.

(1) Редовне мјере идентификације и праћења обухватају утврђивање и верификацију идентитета клијента и стварног власника клијента, прибављање и процјену информација о сврси и намјени пословног односа или трансакције клијента, као и редовно праћење његовог пословања, у случајевима и на начин прописан Законом о СПН/ФТА.

(2) Приликом провођења мјера из става 1. овог члана, обвезник је дужан провјерити да ли је лице које дјелује или тврди да дјелује у име клијента за то и овлашћено, те у складу са одредбама из Закона о СПН/ФТА и овог правилника, утврдити и провјерити идентитет истог.

(3) Редовне мјере идентификације и праћења примјењују се на клијенте средњег ризика или повремену трансакцију за коју обвезник процијени да представља средњи ризик.

Поједностављене мјере идентификације и праћења

Члан 19.

(1) Поједностављење мјере идентификације обвезник може примијенити у случајевима када пословни однос успоставља са клијентима који су идентификовани као нижи нивои ризика у складу са извршеном анализом ризика.

(2) Обвезник може примијенити мјере поједностављене идентификације и праћења клијента у односу на дугорочно закључене полисе животног осигурања, односно уговоре о чланству у добровољно пензијско осигурање за које је процијењено да представља низак ризик уважавајући и резултате Процјене ризика од прања новца и финансирања терористичких активности у Босни и Херцеговини.

(3) Обвезник је дужан прикупити довољно информација за утврђивање да ли клијент испуњава услове за примјену поједностављених мјера идентификације и праћења, те да проводе редовне мјере праћења у сврху откривања необичних или сумњивих активности, односно трансакција, које би клијенти покушали провести.

(4) Када се појави сумња да је ријеч о активностима прања новца или финансирања терористичких активности или ширења оружја за масовно уништење у вези са клијентом, трансакцијом или услугом на коју су примјењене поједностављене мјере, обвезник је дужан извршити додатну процјену и примијенити појачане мјере идентификације и праћења.

(5) Обвезник је дужан, у складу са одредбама Закона о СПН/ФТА, прописане податке и информације о клијенту, прикупити и провјерити увидом у оригинал или овјерену копију валидних исправа или документације у којој су наведени подаци и информације о клијенту као што су: лични идентификациони документ, извод из одговарајућег регистра и остала документација прописана Законом о СПН/ФТА, а узимајући у обзир извршену анализу ризика.

Појачане мјере идентификације и праћења

Члан 20.

(1) Обвезник је дужан примијенити појачане мјере идентификације и праћења клијента у односу на поједини пословни однос или трансакцију за коју је Законом о СПН/ФТА или Процјеном ризика од прања новца и финансирања терористичких активности у Босни и Херцеговини или процјеном обвезника утврђен висок ниво ризика.

(2) Појачане мјере идентификације и праћења обвезник је дужан примијенити и у случају пословног односа, односно трансакција када клијент: раскида уговорни однос убрзо након његовог закључивања, а нарочито ако је ријеч о високом износу премије односно доприноса, врши велике и честе уплате премије, односно пензијског доприноса, врши измјене уговора ради неуобичајено високог увећања премија односно доприноса, а које немају очиту економску или закониту сврху и намјену.

(3) Појачане мјере идентификације и праћења поред редовних мјера, обухватају и додатне мјере које је обвезник дужан предузети у случајевима из става 1. овог члана, као и у другим случајевима кад процјени да, због природе пословног односа, начина вршења трансакције, врсте трансакција, власничке структуре клијента, односно других околности повезаних са клијентом или трансакцијом, постоји или би могао постојати висок ризик од прања новца или финансирања терористичких активности и ширења оружја за масовно уништење.

(4) Обвезник је дужан својим интерним актом дефинисати које ће појачане мјере предузимати и у којем обиму ће прибављати додатне податке и вршити додатну провјеру прикупљене документације у сваком конкретном случају. Врста додатних мјера које ће обвезник предузети треба да буде заснована на факторима ризика по основу којих је клијент, пословни однос, трансакција, услуга или канал дистрибуције оцијењен са високим ризиком.

Примјена принципа пропорционалности

Члан 21.

(1) Приликом утврђивања захтјева према клијентима у поступку провођења мјера идентификације и праћења активности и трансакција клијената обвезник је дужан примјењивати и принцип пропорционалности. Примјеном принципа пропорционалности обвезник треба да обезбиједи да мјере које предузима морају бити довољне и адекватне за постизање жељеног циља.

(2) У поступку утврђивања захтјева из става 1. овог члана обвезник је дужан осигурати да примјена принципа пропорционалности не утиче на остваривање циљева законских захтјева и захтјева овог правилника у погледу свеобухватности, поузданости и ефикасности система управљања ризиком од прања новца и финансирања терористичких активности.

Примјена принципа “упознај свог клијента”

Члан 22.

(1) У свакодневном пословању и односима са клијентима, обвезник мора сазнати и упознати клијентове активности, разумјети њихово пословање, упознати финансијске навике, пословне односе, изворе средстава која се користе у уговорном односу, те прибавити битне информације и документацију о клијентовим пословним активностима. Обвезник је дужан да:

1) прати да ли су активности клијента у складу са сврхом и намјеном пословног односа успостављеног између клијента и обвезника, у случају правних лица упознаје власничку

структуру правног лица (стварног власника), овлашћеног законског заступника и све оне који су овлашћени да дјелују у име и за рачун правног лица,

2) обавезе своје клијенте да му на вријеме достављају информације и документацију о очекиваним и намјераваним промјенама облика и обављања својих пословних активности,

3) осигура да документација, подаци и информације прикупљени у оквиру процеса идентификације, верификације и праћења буду ажурни и релевантни, те да врши увид у постојеће евиденције, нарочито за категорије клијената високог ризика и

4) посебну пажњу посвети добро познатим клијентима, политички експонираним лицима, те јавним личностима и да осигура да њихово евентуално незаконито или сумњиво пословање не угрози репутацију обвезника.

(2) Активности редовног праћења обвезник не може повјерити трећем лицу.

Неуобичајене трансакције

Члан 23.

(1) Обвезник је дужан успоставити свеобухватну контролу, односно вршити провјеру клијената и трансакција, коју чине: сложеност, неуобичајено висок износ, неуобичајено повезане трансакције, неуобичајен или наизглед неповољан пријевремени откуп односно захтјев за исплату доприноса, било који неуобичајен начин плаћања, а који нема јасно видљиву економски или правно основану намјену, односно нису усаглашене или су несразмјерне уобичајеном, очекиваном пословању клијента.

(2) Обвезник је дужан да захтијева од клијената објашњење за сваку уочену значајнију промјену понашања.

(3) У случају да клијенти не могу дати или дају неувјерљиво и неаргументовано објашњење обвезник такво понашање треба да сматра сумњивим и да активира додатне мјере за детаљније истраживање укључујући и слање извјештаја о сумњивим активностима клијента ФОО-у.

(4) Обвезник је, у вези са клијентима и трансакцијама односно средствима из става 1. овог члана, дужан најмање провјерити податке о извору средстава и дјелатности клијента и предвиђеној природи пословног односа с клијентом и ако не утврди да се ради о сумњивој трансакцији, о томе сачинити службену забиљешку у писаној или електронској форми, коју чува како би била доступна на захтјев ФОО-а и Агенције.

(5) Необична и неуобичајена понашања која чине основ за сумњу, поред осталих, су:

1) неочекивана промјена у финансијском понашању клијента која се не може објаснити пословним или финансијским мотивима,

2) неочекивана појава новог лица, посла и/или географског подручја која одступа од већ познатог начина и врсте пословања, пословне и финансијске мреже клијента о којима је обвезник упознат,

3) неуобичајено или наизглед неповољан пријевремени откуп осигурања, односно затражена исплата доприноса,

4) посебна карактеристика неке трансакције која се не уклапа у уобичајену праксу клијента,

5) уколико је плаћање извршено прије него што је захтјев обрађен и ризик прихваћен,

6) необично ангажовање посредника у току неке уобичајене трансакције или финансијске активности (нпр. исплата посреднику неуобичајено високе провизије, која није уговорена),

7) објашњење трансакције од стране клијента није увјерљиво и изгледа лажно,

8) када се учестало понављају трансакције у износима који су нешто испод износа Законом о СПН/ФТА прописаног за извјештавање и пријаву ФОО,

9) када запослени код обвезника немају јасне доказе да се ради о незаконитим активностима, али имају сумњу да таква могућност постоји и

10) свака умијешаност било које особе која је подложна међународним санкцијама.

(6) Ако обвезник у вези с трансакцијама односно средствима из става 1. овога члана након проведене анализе утврди разлоге за сумњу на праће новца или финансирање терористичких активности, дужан је о томе информисати ФОО на начин и у роковима прописаним Законом о СПН/ФТА.

Праћење са циљем спречавања прања новца

Члан 24.

(1) Обвезник је дужан да проводи стално праћење активности клијента и његове трансакције, те да осигура средства или инструменте, начине и свеобухватне контроле за откривање активности и трансакција које се не уклапају у природу понашања клијента и да на тај начин ефикасно контролише и минимизира свој ризик у пословању са клијентима.

(2) Обим до којег обвезник развије праћење активности и трансакција клијената мора да буде прилагођен потребама адекватне осјетљивости на ризик. За све трансакције и клијенте обвезник је дужан да успостави такав систем који ће омогућити откривање свих необичних, неуобичајених и сумњивих врста трансакција и активности.

(3) Обвезник је дужан да успостави свеобухватне контроле и праћење активности и трансакција клијената у зависности од природе, величине и сложености пословања обвезника, као и од процијењеног ризика коме је обвезник изложен у свом пословању.

Праћења трансакција и активности клијената

Члан 25.

Да би осигурао испуњење циљева из члана 24. овог правилника обвезник је дужан да:

1) дефинише врсте активности и трансакција које морају да упозоре обвезника да постоји могућност да клијенти обављају неке необичне, неуобичајене или сумњиве трансакције,

2) дефинише врсте трансакција које по својој природи првенствено немају економски или правни смисао,

3) дефинише које активности клијента се прате у реалном времену, а које могу бити предмет накнадног праћења (дефинише се учесталост накнадног праћења трансакција), при чему је обвезник дужан да одреди и околности које указују на висок ризик, а које ће примјењивати при утврђивању трансакција које ће пратити у реалном времену,

4) поред обавеза из тачке 3) овог става, обвезник из члана 3. ст.1. и 3. овог правилника је дужан и да редовно, најмање једном годишње, провјери извршене трансакције, уплате премија/доприноса, како би се увјерио у поузданост и примјереност успостављеног система праћења активности и трансакција,

5) успостави лимите трансакција (уплате премија у цијелости или у ратама, односно уплате пензијског доприноса), те провјери све трансакције које прекорачују успостављене лимите,

6) сачини званичну што обухватнију листу примјера сумњивих активности и трансакција и примјера и начина могућих облика прања новца и

7) успостави адекватан систем који ће омогућити креирање књиговодствене документације и евиденција са свим подацима који на задовољавајући начин описују настали пословни догађај, који ће бити довољан алат за вршење анализе и праћења промета по рачуну, односно свих клијентових пословних активности.

Појачане мјере праћења активности

Члан 26.

(1) За пословне односе, производе и услуге који представљају висок ризик обвезник је дужан да примијени појачане мјере праћења.

(2) Да би идентификовали категорију пословног односа, производа и услуге са високим нивоом ризика потребно је да обвезник одреди кључне показатеље према којима ће се пословни односи категорисати у ову групу, узимајући у обзир податке о историји и сазнањима о клијенту, као што су извори средстава који се користе у пословном односу, врсту и природу самих трансакција, земљу поријекла клијента и друго.

(3) За пословне односе, производе и услуге који представљају висок ризик обвезник је дужан да:

1) креира адекватан систем за управљање информацијама којим ће осигурати да највише руководство и одговорни запослени обвезника за праћење усклађености рада обвезника са захтјевима прописаним Законом СПН/ФТА и прописима у овој области правовремено имају потребне информације за идентификацију, ефикасно праћење активности клијената, производа и услуга које клијенти користе. Овај систем треба да обухвати најмање:

- извјештавање о документацији која недостаје за потпуно сигурну идентификацију клијената,
- извјештавање о необичним, неуобичајеним и сумњивим активностима клијената и трансакцијама и
- извјештавање о свеобухватним информацијама о укупним пословним односима клијената са обвезником.

2) осигура да највише руководство обвезника добро познаје ситуацију клијената који представљају висок ризик, да прикупља и процјењује и информације које се могу добити од других обвезника, те од домаћих и међународних институција које имају надлежности у борби против прања новца и финансирања терористичких активности. Значајне трансакције ових клијената треба да буду одобрене од стране највишег руководства обвезника.

Примјена међународних циљаних финансијских санкција

Члан 27.

(1) Обвезник је дужан, у складу са прописима који регулишу ову област, а у циљу борбе против финансирања терористичких активности и финансирања ширења оружја за масовно уништење, правовремено проводити циљане финансијске санкције по основу међународних правнообавезујућих одлука Уједињених нација и надлежних домаћих институција, те

информисати надлежне институције и блокирати финансијска средства лица за које обвезник зна или сумња да су обухваћени циљаним финансијским санкцијама.

(2) Обвезник из члана 3. овог правилника је дужан да донесе процедуре за провођење циљаних финансијских санкција, којима ће дефинисати и успоставити свеобухватан процес провјере база података у смислу обима и учесталости, анализе података и упозорења, вођења евиденција, успостављања линије за извјештавање унутар обвезника и за извјештавање надлежних органа.

(3) Посебну пажњу обвезник треба да посвети:

1) провјерама да ли се средства из законских извора или послова у већем или мањем дијелу усмјеравају у подржавање терористичких активности и ширења оружја за масовно уништење,

2) примијени свеобухватне контроле за спречавање финансирања терориста, терористичких организација и са њима повезаних лица,

3) активностима сталног праћења промјена уноса на листама лица обухваћених рестриктивним мјерама донесеним од стране Савјета безбједности Уједињених нација и надлежних домаћих институција,

4) активностима откривања стварног идентитета и/или сврхе нарочито малих уплата када сврха трансфера и/или пошљалац и/или прималац нису јасно наведени,

5) уколико се уплата премије односно доприноса врши од стране непрофитних и добротворних организација, нарочито ако обављање активности није у складу са регистрованом дјелатношћу, ако извор средстава није јасан.

(4) Праћењем активности клијената и трансакција обвезник мора утврдити да ли су клијенти, односно да ли су лица која су налогодавци или корисници у трансакцијама које се изводе без успостављања пословног односа, лица која су обухваћена рестриктивним мјерама које је донио Савјет безбједности Уједињених нација и надлежне домаће институције.

(5) У случајевима када лица из става 4. овог члана покушају успоставити пословни однос са обвезником или када су постојећи клијенти, обвезник је дужан извршити привремено замрзавање средстава и располагање производима и услугама које користи код обвезника и о томе извјестити надлежне институције.

V УПРАВЉАЊЕ РИЗИКОМ И УПРАВЉАЊЕ РИЗИКОМ ОД ПРАЊА НОВЦА И ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА

Процјена ризика

Члан 28.

(1) Обвезник из члана 3. овог правилника дужан је успоставити свеобухватан процес управљања ризиком што укључује идентификовање фактора ризика и редовну процјену ризика.

(2) Обвезник је дужан процијенити:

1) ризик којем је изложен због природе и сложености свог пословања (процјена ризика цјелокупног пословања) и

2) ризик којим је изложен због успостављања пословног односа или провођења повремене трансакције (појединачне процјене ризика).

(3) Процјена ризика из става 1. овог члана треба се састојати од два повезана корака, утврђивања фактора ризика и процјене ризика.

(4) Приликом процјене укупног нивоа резидуалног ризика повезаног са његовим пословањем и појединачним пословним односом или повременим трансакцијама обвезник треба узети у обзир ниво инхерентног ризика и квалитет контрола, те друге факторе смањења ризика.

(5) Обвезник је дужан евидентирати и документовати своју процјену ризика укупног пословања и појединачне процјене ризика, као и све промјене тих процјена ризика на начин који њему и надлежним органима омогућава да разумију како и зашто су процјене проведене на одређени начин.

(6) Обвезник мора да буде сигуран да процјена ризика одражава њихово разумијевање ризика и да то може доказати надлежним органима.

Ажурирање методологије процјене ризика

Члан 29.

(1) Обвезник из члана 3. овог правилника је дужан успоставити систем интерних контрола и редовно преиспитивати методологију процјене ризика укупног пословања и појединачних процјена ризика, те обезбиједити да процјена ризика буде ажурна и одговарајућа.

(2) Систем интерних контрола обвезника из става 1. овог члана треба најмање да садржи:

1) одређен датум у току године на који се врши ажурирање процјене ризика укупног пословања, те датум одређен на основу осјетљивости на ризик за појединачну процјену ризика, како би се обезбиједило укључивање новонасталих ризика и ризика у настајању. Уколико обвезник прије овог датума сазна за појаву новог ризика, дужан је исти анализирати и обухватити појединачним процјенама ризика и процјенама ризика укупног пословања,

2) евиденцију о свим битним факторима који би могли утицати на процјене ризика, као што су интерни извјештаји о сумњивим трансакцијама, неусклађености и информације које потичу од запослених који раде у директном контакту са клијентима и друго.

(3) Обвезник је дужан успоставити систем интерних контрола за утврђивање ризика у настајању и процјену истих, те их према потреби благовремено укључити у своје процјене ризика укупног пословања и појединачне процјене ризика.

(4) Систем интерних контрола из става 3. овог члана треба минимално да обухвати:

1) поступке којима се осигурава да се интерне информације, као што су информације добијене у оквиру сталног праћења пословних односа и активности клијената, редовно преиспитују како би се утврдили трендови и новонастала питања у вези са појединачним пословним односима и укупним пословањем обвезника,

2) поступке за редовно преиспитивање битних извора информација и

3) сарадњу са представницима других надлежних органа, те поступке којима се релевантним запосленима дају повратне информације.

(5) Поступци из става 4. тачка 2) овог члана у погледу процјена ризика укупног пословања требају минимално обухватити:

1) упозорења и извјештаје надлежних органа,

2) тематске прегледе и сличне публикације које издају надлежни органи и

3) поступке за прикупљање и преиспитивање информација о ризицима, посебно ризицима повезаним са новим категоријама клијената, држава или географских подручја, новим производима, новим услугама, новим каналима продаје, те новим системима и контролама усклађености.

(6) Поступци из става 4. тачка 2) овог члана у погледу појединачних процјена ризика требају минимално обухватити:

1) упозорења о терористичким пријетњама и режимима циљаних финансијских санкција или њиховим измјенама, и то чим се објаве или саопште, којима се обезбјеђује да се по њима поступа и

2) извјештаје медија који су важни за секторе или државе, односно географска подручја у којима обвезник активно послује.

Процјена ризика укупног пословања обвезника

Члан 30.

(1) Процјена ризика укупног пословања треба омогућити обвезнику да утврди подручја у којима су изложени ризику, те којим би подручјима пословања у својој борби против ризика требали дати предност.

(2) Обвезник из члана 3. овог правилника дужан је да идентификује сваки сегмент свог пословања, све постојеће и нове производе, услуге, процесе, активности и поступке како би процијенио у којем сегменту пословања се може појавити пријетња од прања новца, финансирања терористичких активности и ширења оружја за масовно уништење, као и да адекватно процијени негативне посљедице које би могле да настану из тог извора ризика, те њихово потенцијално дејство на реализацију циљева пословања обвезника.

(3) Обвезник је дужан обезбједити да је његова процјена ризика укупног пословања прилагођена његовом пословном профилу и да су истом узети у обзир сви фактори и ризици специфични за пословање обвезника. Уколико је обвезник дио групације која саставља процјену ризика на нивоу групације, обвезник је дужан размотрити да ли је процјена ризика на нивоу групације довољно прецизна и специфична да одрази пословање обвезника и ризике којима је исти изложен због повезаности групације са државама и географским подручјима, те према потреби допунити процјену ризика на нивоу групације.

(4) На основу процијењене вјероватноће појаве ризика и процијењених негативних посљедица, обвезник је дужан утврдити ниво изложености ризику за сваки сегмент свог пословања.

(5) Процјену ризика у односу на своје укупно пословање обвезник је дужан засновати на свим битним информацијама, те најмање једном годишње исту ажурирати и доставити Агенцији.

Анализа ризика и фактори ризика појединог пословног односа или повремене трансакције

Члан 31.

(1) Обвезник је дужан урадити анализу ризика како би препознао, процијено, разумио и смањио ризике којима је изложен или би могао бити изложен при успостављању или одржавању пословног односа или извршења одређене повремене трансакције. Приликом анализе ризика обвезник треба узети у обзир факторе ризика који се односе на:

- 1) клијенте,
- 2) производе, услуге или трансакције,
- 3) државе или географска подручја и
- 4) канале дистрибуције.

(2) Анализа ризика из става 1. овога члана треба да садржи и друге факторе ризика које је обвезник дужан идентификовати због специфичности свог пословања. Анализа ризика треба да буде документована и сразмјерна величини обвезника, врсти, обиму и сложености његовог пословања, те је дужан исту редовно, најмање једном годишње, ажурирати.

(3) Анализа ризика из става 1. овога члана мора садржавати и мјере, радње и поступке које обвезник предузима у циљу спречавања и откривања прања новца и финансирања терористичких активности и ширења оружја за масовно уништење.

(4) Обвезник је дужан анализу ризика из става 1. овога члана усклађивати са правилницима и одлукама, односно смјерницама које доноси надлежни орган, те је приликом сачињавања и ажурирања исте дужан узети у обзир и Процјену ризика од прања новца и финансирања терористичких активности у Босни и Херцеговини.

(5) На основу извршене анализе ризика за сваку групу или врсту клијента, односно пословног односа, услуге коју обвезник пружа у оквиру своје дјелатности, односно трансакције, обвезник ће клијента у регистру профила клијената сврстати у једну од следећих категорија ризика:

- 1) категорију ниског ризика,
- 2) категорију средњег ризика и
- 3) категорију високог ризика.

Пондерисање фактора ризика

Члан 32.

(1) Обвезник је дужан сагледати све идентификоване факторе ризика и активности повезане са пословним односом или трансакцијом. Приликом процјене обвезник може различито пондерисати факторе ризика, у зависности од њиховог појединачног значаја, у контексту пословног односа или трансакције.

(2) Пондер фактора ризика може се разликовати у зависности од конкретног производа, услуге или клијента, али и у зависности од појединачних обвезника.

(3) Приликом пондерисања фактора ризика обвезник обезбјеђује да:

- 1) на пондерисање не утиче само један фактор ризика,
- 2) економска разматрања и разматрања која се односе на добит обвезника не утичу на процјену ризика,
- 3) пондерисање фактора ризика не доводи до ситуације да се ниједан пословни однос не може сврстати у категорију високог ризика,
- 4) категорија ризика која је утврђена Законом о СПН/ФТА не може да се мијења и
- 5) по потреби, аутоматски генерисана процјена ризика може да се мијења на основу проведене анализе процјене и писаног образложења овлашћеног лица обвезника.

(4) Ако обвезник укупну процјену ризика за потребе сврставања пословног односа или трансакције у одређену категорију ризика врши аутоматизовано, при чему систем не развија обвезник, већ га обезбјеђује треће лице, обвезник мора да разумије начин функционисања тог система, укључујући и начин на који се комбинују фактори ризика како би се постигла укупна оцјена ризика.

Процјена ризика појединог пословног односа или повремене трансакције

Члан 33.

(1) Приликом процјене ризика појединог пословног односа или повремене трансакције обвезник је дужан узети у обзир релевантне параметре и факторе ризика како би могао процијенити ризике повезане са појединим пословним односом или провођењем повремене трансакције.

(2) Параметри ризика из става 1. овога члана требају минимално обухватити:

- 1) намјену и предвиђену природу пословног односа,
- 2) намјену и сврху трансакције,
- 3) вриједност производа/услуге, износе и висину обављених трансакција и
- 4) учесталост или трајање пословнога односа.

(3) Приликом израде процјене ризика из става 1. овог члана, обвезник ће узети у обзир факторе који могу упућивати на потенцијално већи/мањи ризик, који су наведени у смјерницама које доноси Агенција.

Извори информација

Члан 34.

(1) Како би утврдио ризик, обвезник се треба служити информацијама из различитих поузданих извора, којима се може приступити појединачно или помоћу доступних комерцијалних алата или база података у којима су обједињене информације из неколико извора.

(2) Обвезник увијек треба узети у обзир сљедеће изворе информација:

- 1) попис високоризичних земаља који састављају релевантне домаће и стране институције,
- 2) информације које на располагање стављају надлежни органи, као што су процјене ризика, мишљења о политици и упозорења, те образложења одговарајућег законодавства,
- 3) информације које долазе од надзорних органа, као што су смјернице и образложења дата приликом изрицања регулаторних мјера,
- 4) информације надлежних органа, као што су извјештаји о пријетњама, упозорења, типологије и
- 5) информације добијене у оквиру почетних мјера идентификације клијента и сталног праћења активности клијената.

(3) Остале изворе информација које обвезник може узети у обзир обухватају:

- 1) властита сазнања,

2) информације субјеката из истог сектора пословања, као што су типологије и информације о ризицима у настајању,

3) информације цивилног друштва, као што су индекси корупције и извјештаји о државама,

4) информације међународних тијела, као што су извјештаји о заједничкој евалуацији,

5) информације из вјеродостојних и поузданих јавних извора,

6) информације из вјеродостојних и поузданих комерцијалних организација, као што су извјештаји о ризицима и обавјештајни извјештаји и

7) информације статистичких организација и универзитета.

(4) Врсту и број извора обвезник треба одредити на основу процјене ризика, узимајући у обзир природу и сложеност свог пословања, не ограничавајући се само на један извор за утврђивање ризика.

VI УПРАВЉАЊЕ ИЗДВОЈЕНИМ РИЗИКОМ

Политички експонирана лица

Члан 35.

(1) Приликом успостављања пословних односа, вршења повремених трансакција и у току трајања пословног односа обвезник је дужан да пропише процедуре које ће омогућити утврђивање да ли је клијент и/или корисник осигурања и/или стварни власник клијента политички експонирано лице.

(2) Обвезник је дужан да директно од клијента и/или јавности доступних регистара и база података прикупи податке и информације о клијентовој политичкој експонираности и континуирано је ажурирати.

(3) У циљу утврђивања политичке експонираности обвезник предузима сљедеће активности:

1) прибављају писану изјаву клијента о томе да ли је исти политички експонирано лице, члан уже породице или блиски сарадник политички експонираног лица,

2) користе поуздане и вјеродостојне електронске базе података које садрже листе политички експонираних лица и

3) претражују јавно доступне податке и друго.

(4) Исте мјере идентификације и праћења обвезник је дужан примијенити у случајевима када су оснивачи, стварни власници, лица овлаштена за заступање и представљање, те лица овлаштена за располагање средствима на рачунима клијента правног лица политички експонирана лица.

(5) Када је клијент и/или стварни власник клијента који улази у пословни однос или обавља трансакцију или у чије име закључује пословни однос или обавља трансакцију политички експонирано лице, обвезник ће, у оквиру мјера појачане идентификације и праћења клијента предузети сљедеће додатне мјере:

1) прикупити податке да би се утврдио извор имовине и извор средстава која јесте или ће бити предмет пословног односа или трансакције из докумената и остале документације коју је приложио клијент и/или стварни власник клијента,

2) запослени код обвезника који проводе активности успостављања пословног односа са клијентом ће осигурати писано одобрење највишег руководства обвезника прије него што закључе такву врсту пословног односа и

3) након ступања у пословни однос, обвезник ће појачано и континуирано пратити трансакције и остале пословне активности политички експонираног лица.

(6) Ако обвезник утврди да је клијент или стварни власник клијента постао политички експонирано лице у току пословног односа, примијениће радње и мјере из става 5. овог члана, а за наставак пословног односа са тим лицем обезбиједиће писану сагласност највишег руководства обвезника.

(7) Мјере из овога члана проводе се и за најближе чланове породице и блиске сараднике политички експонираног лица.

(8) Обвезник је дужан са посебном пажњом пратити све пословне активности које код обвезника обавља политички експонирано лице и обавјештавати овлашћено лице одмах и без одлагања, у случају да оцијени да су се промијениле околности у вези са уобичајеним пословним активностима политички експонираног лица.

Успостављање пословног односа без физичког присуства клијента

Члан 36.

(1) Када приликом успостављања пословних односа клијент или законски заступник, односно лице које је овлаштено за заступање правног лица није физички присутно код обвезника, обвезник је дужан примијенити појачане мјере идентификације, како би се умањило и квалитетно управљало ризиком који може бити присутан због успостављања пословног односа на овај начин.

(2) Приликом провођења мјера из става 1. овог члана обвезник је дужан, поред редовних мјера идентификације и праћења клијента, да примијени и додатне мјере, које подразумевају:

1) захтијевање додатних података, докумената и информација на основу којих се провјерава идентитет клијента, а који се не траже од осталих клијената,

2) овјеравање достављених докумената,

3) независно контактирање клијента од стране обвезника,

4) додатну провјеру презентованих исправа или додатна верификација података о клијенту, самостално и/или ангажовање специјализоване фирме за контролу и оцјену клијента,

5) захтјевање да се прво плаћање (уплата) обави преко рачуна у име клијента код неког другог обвезника који има обавезу да проводи сличне стандарде за контролу и оцјену клијента, а прије извршења других трансакција клијента код обвезника и

6) прибављање података и информација о разлозима одсуства клијента.

(3) Уколико обвезник не проведе појачане мјере идентификације неће успоставити пословни однос са клијентом који није физички присутан приликом успостављања пословног односа.

Треће лице

Члан 37.

(1) У испуњавању захтјева идентификације и верификације клијентовог идентитета обвезник се може ослонити на треће лице, али крајња одговорност за испуњење услова је на обвезнику који се ослањају на треће лице.

(2) Обвезник је дужан претходно провјерити да ли треће лице којем ће повјерити провођење мјера идентификације клијента испуњава услове прописане Законом о СПН/ФТА.

(3) Обвезник не може прихватити обављање појединих радњи и мјера идентификације клијента преко трећег лица, ако је то лице утврдило и провјерило идентитет клијента без његовог присуства.

(4) Обвезник мора обезбиједити да копија документације са идентификационим подацима и информацијама на основу које је треће лице извршило верификацију клијентовог идентитета буде достављена обвезнику, без одлагања.

(5) Документацију о проведеној идентификацији и верификацији идентитета клијента од стране трећег лица обвезник чува у складу са Законом о СПН/ФТА.

(6) Обвезник је дужан да са трећим лицем закључи уговор, којим дефинише мјере и радње идентификације и верификације идентитета клијента, које треће лице треба предузети, те дефинише начин и рокове достављања прикупљених идентификационих докумената и заштиту тајних и личних података.

Спречавање злоупотребе технолошког развоја

Члан 38.

(1) Обвезник је дужан да идентификује и процијени ризике који могу настати примјеном нових пословних пракси, продаја постојећих и нових производа путем нових технологија (нрт. продаја путем интернета).

(2) Обвезник је дужан усвојити политике и процедуре и проводити мјере које су потребне за спречавање злоупотребе технолошког развоја у сврхе прања новца и финансирања терористичких активности.

(3) У процесима управљања ризицима обвезник је дужан утврдити критерије и поступке који се односе на нове производе, који најмање укључују сљедеће:

1) обезбјеђивање потребних техничких, организационих и кадровских ресурса неопходних за процјену ризика прије увођења или употребе производа, пракси или технологија за увођење, примјену и управљање ризицима који произилазе из нових производа,

2) дефинисање овлашћења и одговорности за тестирање, одобравање и верификацију нових производа. Уколико анализа ризика покаже да нису обезбијеђени адекватни ресурси за разумијевање и управљање ризиком новог производа, руководство обвезника је дужно да одложи увођење истог док се ти ресурси не обезбиједу и

3) креирање процедура за примјену мјера ублажавања ризика који произилазе из развоја нове технологије.

(4) Политикама и процедурама из става 2. овог члана обвезник је дужан дефинисати специфичне ризике који се односе на успостављање пословних односа, вршења трансакција електронским путем, путем интернета и/или интернет платформи за плаћање или другог

интерактивног компјутерског система, телефонским путем или путем других уређаја и инструмената који омогућавају обављање трансакција без физичког присуства клијента у просторијама обвезника.

(5) У склопу управљања овим ризицима обвезник је дужан да:

1) приликом примјене нових технологија за пласмане производа/услуга, поред редовних мјера идентификације и праћења клијента, примијени и додатне мјере којима се умањују ризици и управља ризиком од прања новца и финансирања терористичких активности,

2) обезбиједи да се за трансакције наведене у ставу 4. овог члана које врше клијенти, кроз читав ток трансфера прате идентификациони подаци о налогодавцу и кориснику, те сврси трансфера,

3) успостави, да се редовно прегледају и тестирају сигурносне мјере и контроле процеса и система,

4) примијени сигурне и ефикасне мјере аутентификације за потврду идентитета и овлашћења клијента и

5) обезбиједи да аутентификација клијента укључује комбинацију најмање два начина потврђивања клијентовог идентитета.

(6) Приликом вршења успостављања пословног односа и вршења трансакција електронским путем обвезник је дужан обезбиједити поштовање обавеза за све трансфере.

(7) У случајевима када обвезник не може обезбиједити потребне идентификационе податке и информације о клијентима одбиће пружање ових врста услуга.

VII ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Чување документације

Члан 39.

Информације, податке и документацију у вези са успостављеним пословним односом са клијентом, извршеном повременом трансакцијом, извршеним мјерама идентификације и праћења, као и информације и пратећу документацију о овлашћеним лицима, стручном оспособљавању запослених и провођењу интерне контроле обвезник је дужан чувати на начин и у роковима прописаним Законом о СПН/ФТА.

Прелазне и завршне одредбе

Члан 40.

(1) Директор Агенције је овлашћен да, по потреби, самостално или у сарадњи са другим надлежним органима, обвезницима из члана 3. овог правилника даје препоруке или упутства или смјернице за примјену Закона о СПН/ФТА и прописа донесених на основу њега.

(2) Даном ступања на снагу овог правилника престају да важе Смјернице за процјену ризика и провођење закона о спречавању прања новца и финансирања терористичких активности у области осигурања, број: УО-19/15 од 28.08.2015. године и Смјернице о измјенама Смјерница за процјену ризика и провођење закона о спречавању прања новца и

финансирања терористичких активности у области осигурања, број: УО-25/17 од 30.11.2017. године.

(3) Обвезници из члана 3. овог правилника су дужни најкасније у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог правилника ускладити своје пословање са Законом о СПН/ФТА, подзаконским актима донесеним на основу Закона о СПН/ФТА и овим правилником.

Ступање на снагу

Члан 41.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: УО- 36/24
25. децембра 2024. године
Бања Лука

Предсједник
Управног одбора,
Горан Рачић